

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра патологічної анатомії

Навчальний рік 2025-2026

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

ОСНОВИ ПАТОЛОГІЧНОЇ АНАТОМІЇ

Нормативний освітній компонент

Форма здобуття освіти

очна

Галузь знань

22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність

227 «Терапія та реабілітація»

Спеціалізація

227.01 «Фізична терапія»

Освітньо-професійна програма

«Фізична терапія, ерготерапія»

Першого бакалаврського рівня вищої освіти

Курс другий

Силабус освітнього компоненту
розглянуто на засіданні кафедри
патологічної анатомії

Протокол від
“27” серпня 2024 року № 1

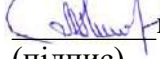
Завідувач кафедри

(підпис) проф. В.Д.Марковський
(ініціали, прізвище)

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної та
природничо-наукової підготовки

Протокол від
“31” серпня 2024 року № 1

Голова

(підпис) проф. М.С.Мирошніченко
(ініціали, прізвище)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Марковський Володимир Дмитрович - завідувач кафедри патологічної анатомії, д.мед.н., професор; vd.markovskyi@kntmu.edu.ua , +38-057-707-73-33;
2. Сорокіна Ірина Вікторівна – д.мед.н., професор кафедри; iv.sorokina@kntmu.edu.ua , +38-057-707-73-33;
3. Наумова Ольга Володимирівна – к.мед.н., доцент кафедри; ov.naumova@kntmu.edu.ua, +38-057-707-73-33;
4. Калужина Оксана Володимирівна – завуч кафедри, к.мед.н., доцент кафедри; ov.kaluzhyna@kntmu.edu.ua , +38-057-707-73-33.

Відомості про викладачів освітнього компоненту «Основи патологічної анатомії» кафедри патологічної анатомії ХНМУ:

1. Марковський Володимир Дмитрович - завідувач кафедри патологічної анатомії, д.мед.н., професор; vd.markovskiy@knmu.edu.ua , +38-057-707-73-33;
2. Сорокіна Ірина Вікторівна – д.мед.н., професор кафедри; iv.sorokina@knmu.edu.ua , +38-057-707-73-33;
3. Наумова Ольга Володимирівна – к.мед.н., доцент кафедри; ov.naumova@knmu.edu.ua, +38-057-707-73-33;
4. Плітень Оксана Миколаївна – к.мед.н., доцент кафедри; om.pliten@knmu.edu.ua , +38-057-707-73-33;
5. Калужина Оксана Володимирівна – завуч кафедри, к.мед.н., доцент кафедри; ov.kaluzhyina@knmu.edu.ua , +38-057-707-73-33.

Контактна інформація:

Місце знаходження кафедри: пр. Науки, 4, м. Харків, головний корпус ХНМУ, 3 поверх

Контактний телефон: +38-057-707-73-33

Консультації:

Очні консультації: місце проведення: кафедра патологічної анатомії пр. Науки, 4, м. Харків, головний корпус ХНМУ, 3 поверх за попередньою домовленістю;

Он-лайн консультації за попередньою домовленістю для чого необхідно написати листа на корпоративну пошту черговому викладачеві згідно графіку чергувань по кафедрі або викладачеві академічної групи, що дасть посилання до конференції у Google Meet, де відбуватиметься онлайн консультація.

Час проведення занять: понеділок, вівторок, серeda, четвер, п'ятниця (9⁰⁰-17¹⁰ у відповідності до розкладу).

Тривалість 1 лекції або 1 практичного заняття – 2 академічні години.

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Основи патологічної анатомії» складений відповідно до Освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Фізична терапія, ерготерапія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), перший (бакалаврський) рівень, галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 227 «Терапія та реабілітація» спеціалізація 227.01 «Фізичний терапевт».

Опис освітнього компоненту (анотація). Освітній компонент «Основи патологічної анатомії» викладається для здобувачів освіти другого курсу протягом одного семестру. На вивчення освітнього компоненту відводиться 4,0 кредити ЄКТС - 120 годин (60 годин аудиторних і 60 годин самостійної роботи здобувача освіти). Програма освітнього компоненту структурована на два розділи.

Предметом вивчення освітнього компоненту є структурне підґрунтя хвороб людини для поглибленого засвоєння фундаментальних основ медицини та клінічної картини захворювань із подальшим використанням одержаних знань у практичній роботі.

Міждисциплінарні зв'язки: базуються на вивченні здобувачами освіти медичної біології, нормальної анатомії людини, нормальної фізіології людини, патологічної фізіології, пропедевтики внутрішньої медицини, інтегрується з цими освітніми компонентами; закладає основи вивчення здобувачами освіти акушерства та гінекології (за професійним спрямуванням), травматології та ортопедії (за професійними спрямуванням), неврології (за професійними спрямуванням), що передбачає інтеграцію викладання з цими освітніми компонентами та формування умінь застосувати знання з основ патологічної анатомії у процесі подальшого навчання та професійній діяльності.

Пререквізити: медична біологія, нормальна анатомія людини, нормальна фізіологія людини, патологічна фізіологія, пропедевтика внутрішньої медицини.

Постреквізити: акушерство та гінекологія (за професійним спрямуванням), травматологія та ортопедія (за професійними спрямуванням), неврологія (за професійними спрямуванням).

Посилання на сторінку освітнього компоненту в MOODLE

<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=429>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Метою вивчення освітнього компоненту «Основи патологічної анатомії» є мікроскопічна та ультрамікроскопічна будова структур людського організму, їх розвиток і зміни у різноманітних умовах життєдіяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компоненту є вивчення типових загальнопатологічних процесів, сукупність яких зумовлює морфологічні прояви захворювань.

Вивчити структурне підґрунтя розвитку хвороб та їх клінічних проявів, структурних основ одужання, ускладнень та наслідків.

Вивчити методи патологоанатомічних досліджень: аутопсія, біопсія, дослідження біопсійного матеріалу.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє освітній компонент (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення освітнього компоненту забезпечує опанування здобувачами освіти компетентностей:

інтегральні: Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.

загальні:

ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

- ЗК 02.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК 03.** Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК 04.** Здатність працювати в команді.
- ЗК 05.** Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- ЗК 06.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 07.** Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК 08.** Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК 09.** Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 10.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 11.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 12.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 13.** Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК 14.** Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

спеціальні (фахові, предметні):

- СК 01.** Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.
- СК 02.** Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.
- СК 03.** Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.
- СК 04.** Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами освіти наступних програмних результатів навчання:

- ПР 01.** Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.
- ПР 02.** Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами).
- ПР 03.** Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.
- ПР 04.** Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами освіти наступних соціальних навичок (Softskills):

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим; застосовувати знання в практичних ситуаціях; здатність до адаптації та дії в новій ситуації, приймати обґрунтоване рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії. Здатність спілкуватися державною мовою (усно, письмово); використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика освітнього компоненту	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я» (шифр і назва)	Нормативний	
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: <u>227 «Терапія та реабілітація»</u> (шифр і назва) Спеціалізація: 227.01 «Фізична терапія»	Рік підготовки (курс):	
		-й	2-й
		Семестр	
		-й	4-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 60 год. самостійної роботи здобувача освіти – 60 год.	Освітній ступінь: Перший (бакалаврський) рівень, 4 р н. ОПП «Фізична терапія, ерготерапія»	год.	18 год.
		Практичні, семінарські	
		год.	42 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		год.	60 год.
		Індивідуальні завдання: год.	
Вид підсумковою контролю: іспит			

2.1 Опис освітнього компоненту

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Тема 1. Предмет, завдання і методи патологічної анатомії. Поняття про морфогенез, патогенез і нозологію. Альтерація, причини, механізми виникнення. Дистрофії, види, значення для організму.	2	Вступна з візуалізацією у вигляді мультимедійної презентації
2	Тема 2. Некроз, його ознаки, види, причини, наслідки.	2	Тематична з візуалізацією у вигляді мультимедійної презентації
3	Тема 3. Порушення кровообігу.	2	
4	Тема 4. Запалення, етіологія та патогенез, класифікація. Види запалення.	2	
5	Тема 5. Регенерація. Компенсаторно-приспосувальні процеси.	2	
6	Тема 6. Пухлинний ріст, ознаки, види росту пухлин. Канцерогенні фактори. Метастазування. Вплив пухлини на організм людини.	2	
7	Тема 7. Патологічна анатомія захворювань органів серцево-судинної системи: атеросклероз, гіпертонічна хвороба, ішемічна хвороба серця, цереброваскулярні захворювання.	2	
8	Тема 8. Інфекційні хвороби. Етіологія та перебіг	2	

	інфекційних процесів. Кишкові інфекції.		
9	Тема 9. Туберкульоз.	2	
	Всього годин	18	

2.2.2 Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1				
2				
	Всього годин			

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
	Розділ I. Загальна патологічна анатомія.			
1	Альтерація, причини, механізми виникнення. Дистрофії, види, значення для організму.	2	розповідь - пояснення, демонстрація	усне опитування, письмове опитування, тестовий контроль
2	Некроз, його ознаки, види, причини, наслідки.	2		
3	Порушення кровообігу. Види, причини і механізми виникнення.	2		
4	Запалення, етіологія та патогенез, класифікація. Види запалення. Ексудативне запалення.			
5	Проліферативне запалення. Специфічне запалення. Гранульоматоз. Сифіліс.			
6	Імунопатологічні процеси: реакції гіперчутливості негайного та сповільненого типу. Імунодефіцити.			
7	Регенерація, її види, регенерація окремих тканин і органів. Загоювання ран. Адаптація та компенсація.	2		
8	Мезенхімальні пухлини. Пухлини з меланінутворюючої та нервової тканини.	3		
9	Пухлини з епітеліальної тканини.	2		
10	Гемобластози. Анемії.	2		
11	Підсумкове заняття.	2		
	Розділ II. Спеціальна патологічна анатомія			
12	Патологічна анатомія захворювань органів серцево-судинної системи: атеросклероз, гіпертонічна хвороба, ішемічна хвороба серця, цереброваскулярні захворювання.	2		
13	Патологічна анатомія захворювань органів дихання.	2		
14	Патологічна анатомія захворювань органів шлунково-кишкового тракту, печінки та ендокринних залоз.	2		
15	Патологічна анатомія захворювань органів сечостатевої системи.	2		

16	Патологічна анатомія захворювань вагітності та післяпологового періоду. Пре-, перинатальна патологія.	2		
17	Інфекційні хвороби. Етіологія та перебіг інфекційних процесів. Кишкові інфекції.	2		
18	Вірусні інфекції та інфекції дитячого віку.	2		
19	Туберкульоз.	2		
20	Особливо небезпечні інфекції: сепсис, чума, туляремія, бруцельоз, сибірка. СНІД. Заходи профілактики та наслідки захворювань.			
21	Підсумкове заняття.			
	Всього годин	42		

2.2.4. Лабораторні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1				
2				
	Всього годин			

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
	Розділ І. Загальна патологічна анатомія.			
1	Предмет, завдання і методи патологічної анатомії. Поняття про морфогенез, патогенез і нозологію. Альтерація, причини, механізми виникнення. Дистрофії, види, значення для організму.	2	Самостійна робота здобувачі в освіті з літератури, підготовка рефератів, Використання тестових завдань для самоконтролю	Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; реферати; самоконтроль
2	Некроз, його ознаки, види, причини, наслідки. Регенерація, її види, регенерація окремих тканин і органів. Загоювання ран.	2		
3	Порушення кровообігу. Види, причини і механізми виникнення.	2		
4	Запалення, етіологія та патогенез, класифікація. Види запалення. Ексудативне запалення. Морфологія ексудативного запалення. Ускладнення. Причини смерті.	2		
5	Проліферативне запалення. Специфічне запалення. Гранулематоз. Сифіліс.	2		
6	Імунопатологічні процеси: реакції гіперчутливості негайного та сповільненого типу. Імунодефіцитні стани.	2		
7	Пухлинний ріст, ознаки, види росту пухлин. Канцерогенні фактори. Метастазування. Вплив	2		

	пухлини на організм людини.		
8	Мезенхімальні пухлини. Пухлини з меланінутворюючої та нервової тканини.	3	2
9	Пухлини з епітеліальної тканини.		2
10	Гемобластози: гострі та хронічні. Анемії.		2
11	Підсумкове заняття.		6
	Розділ II. Спеціальна патологічна анатомія		
12	Патологічна анатомія захворювань органів серцево-судинної системи: атеросклероз, гіпертонічна хвороба, ішемічна хвороба серця, цереброваскулярні захворювання.		4
13	Патологічна анатомія захворювань сполучної тканини з аутоімунізацією.		2
14	Патологічна анатомія захворювань органів дихання.		2
15	Патологічна анатомія захворювань органів шлунково-кишкового тракту, печінки, жовчовивідних шляхів та ендокринних залоз.		6
16	Патологічна анатомія захворювань органів сечостатевої системи. Шляхи інфікування і наслідки захворювань.		2
17	Патологічна анатомія захворювань вагітності та післяпологового періоду. Пре- та перинатальна патологія.		4
18	Інфекційні хвороби. Етіологія та перебіг інфекційних процесів. Кишкові інфекції.		2
19	Вірусні та дитячі інфекції.		2
20	Туберкульоз.		2
21	Особливо небезпечні інфекції: сепсис, чума, туляремія, бруцельоз, сибірка. СНІД. Заходи профілактики та наслідки захворювань.		2
22	Підсумкове заняття.		6
	Всього годин		60

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчальної діяльності здобувачів освіти проводиться на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Харківському національному медичному університеті», затвердженої наказом ХНМУ від 21.08.2021 № 181.

ЗНД – це навчальна діяльність здобувача освіти впродовж всього періоду вивчення освітнього компоненту, що закінчуються оцінкою з формою контролю «іспит». ЗНД вважається виконаною, якщо здобувач відпрацював всі пропущені аудиторні заняття та лекції, а середній бал за всі теми ПК дорівнює 3-ом балам та вище. Бали за ЗНД для освітніх компонентів з формою контролю «іспит» розраховуються як середнє арифметичне балів ПК за всі теми всіх семестрів, впродовж всього періоду вивчення освітнього компоненту (з точністю до сотих) за таблицею 1, автоматично в межах функціоналу електронного журналу АСУ. ЗНД визначається у балах від 70 до 120.

**Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу
(для освітнього компоненту, що завершуються іспитом)**

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Проведення та оцінювання іспиту.

Допуск до іспиту визначається у балах ЗНД від 70 до 120, при відсутності пропусків аудиторних занять та лекцій. Пропуски аудиторних занять та лекцій повинні бути відпрацьовані в обов'язковому порядку. Іспит оцінюється від 50 до 80 балів.

Іспит проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальним планом, програмою освітнього компоненту. Іспит проводиться згідно з розкладом екзаменаційної сесії.

Іспит з освітнього компоненту - це процес, протягом якого перевіряються отримані за курс (семестр):

- рівень теоретичних знань;
- розвиток творчого мислення;
- навички самостійної роботи;
- компетенції - вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

Кафедра повинна забезпечити для підготовки до іспиту заліку на інформаційному стенді такі матеріали:

- базові та якірні тестові завдання (ЛШ «Крок»);
- перелік теоретичних питань (у т.ч. питання із самостійної роботи);

- перелік практичних навичок;
- перелік макро- та мікропрепаратів;
- критерії оцінки знань і умінь здобувачів освіти;
- графік відпрацювання здобувачами освіти занять впродовж семестру;
- графік консультацій з освітнього компоненту впродовж семестру;
- графік консультацій до іспиту.

Іспит проводиться у наступному порядку:

1. Вирішення пакету тестових завдань, який включає базові (якірні) тестові завдання ЛП «Крок» у кількості не менше **30 тестів**. Критерій оцінювання – 95% вірно вирішених завдань; «склав - не склав».

2. Оцінювання засвоєння практичних навичок та теоретичних знань за всіма темами освітнього компоненту в день іспиту.

Оцінювання освоєння практичних навичок та теоретичних знань проводиться за складеними на кафедрі білетами згідно критеріям оцінювання практичних навичок і теоретичних знань (табл. 2).

Таблиця 2

Оцінювання теоретичних знань, якщо практичні навички оцінюються за критеріями «виконав», «не виконав»

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Усна відповідь за білетами, які включають теоретичну частину освітнього компоненту	За кожену відповідь здобувач освіти одержує від 10 до 16 балів, що відповідає:
1	16	13	10		«5» - 16 балів; «4» - 13 балів; «3» - 10 балів.
2	16	13	10		
3	16	13	10		
4	16	13	10		
5	16	13	10		
	80	65	50		

Оцінка з освітнього компоненту. Оцінка з освітнього компоненту - є сума балів за ЗНД та іспиту і складає від 120 до 200 балів. Максимальна кількість балів, яку здобувач освіти може набрати за вивчення освітнього компоненту – 200 балів, у тому числі максимальна кількість балів за загальну навчальну діяльність – 120 балів, а також максимальна кількість балів за результатами іспиту - 80 балів. Мінімальна кількість балів становить 120, у тому числі мінімальна загальна навчальна діяльність – 70 та за результатами іспиту – 50 балів. Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS наведена у таблиці 3.

Таблиця 3

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів проводиться за критеріями, що представлені у таблиці 4.

**Критерії оцінювання результатів навчальної діяльності
здобувачів освіти з освітнього компоненту**

Оцінка	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
«Дуже добре»	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
«Добре»	Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
«Задовільно»	Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
«Достатньо»	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
«Незадовільно» з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
«Незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів
Зокрема, критерії оцінювання практичних навичок з освітніх компонентів	
«Відмінно»	Здобувач освіти відповідає високому (творчому) рівню компетентності: здобувач виявляє особливі творчі здібності, без помилок самостійно демонструє виконання практичних умінь та володіє системними теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.) та має здібності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях.
«Добре»	Здобувач освіти самостійно демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі неточності, які швидко виправляє, володіє теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.)
«Задовільно»	Здобувач освіти демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі помилки, які може виправити при корекції їх

	викладачем, володіє задовільними теоретичними знаннями (знає основні положення методики виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.).
«Незадовільно»	Здобувач освіти не може самостійно продемонструвати практичні вміння (виконує їх, допускаючи грубі помилки), не володіє достатнім рівнем теоретичних знань (не знає методики виконання практичних навичок, показань і протипоказань, можливих ускладнень, та ін.).

3.2. Перелік питань до іспиту

1. Предмет, завдання і методи патологічної анатомії. Поняття про морфогенез, патогенез і нозологію. Альтерація, причини, механізми виникнення. Дистрофії, види, значення для організму. 2. Некроз, його ознаки, види, причини, наслідки. Регенерація, її види, регенерація окремих тканин і органів. Загоювання ран. 3. Порушення кровообігу. Види, причини і механізми виникнення. 4. Запалення, етіологія та патогенез, класифікація. Види запалення. Ексудативне запалення. Морфологія ексудативного запалення. Ускладнення. Причини смерті. 5. Проліферативне запалення. Специфічне запалення. Гранулематоз. Сифіліс. 6. Імунопатологічні процеси: реакції гіперчутливості негайного та сповільненого типу. Імунодефіцитні стани. 7. Процеси адаптації та компенсації. 8. Пухлинний ріст, ознаки, види росту пухлин. Канцерогенні фактори. Метастазування. Вплив пухлини на організм людини. 9. Мезенхімальні пухлини. Пухлини з меланінутворюючої та нервової тканини. 10. Пухлини з епітеліальної тканини. 11. Гемобластози: гострі та хронічні. 12. Анемії. 13. Патологічна анатомія захворювань органів серцево-судинної системи: атеросклероз, гіпертонічна хвороба, ішемічна хвороба серця, цереброваскулярні захворювання. 14. Патологічна анатомія захворювань сполучної тканини з аутоімунізацією. 15. Патологічна анатомія захворювань органів дихання. 16. Патологічна анатомія захворювань органів шлунково-кишкового тракту, печінки, жовчовивідних шляхів та ендокринних залоз. 17. Патологічна анатомія захворювань ендокринних залоз. 18. Патологічна анатомія захворювань органів сечостатевої системи. Шляхи інфікування і наслідки захворювань. 20. Патологічна анатомія захворювань вагітності та післяпологового періоду. Пре- та перинатальна патологія. 21. Патологічна анатомія пре- та перинатальної патології. 22. Інфекційні хвороби. Етіологія та перебіг інфекційних процесів. Кишкові інфекції. 23. Вірусні та дитячі інфекції. 24. Туберкульоз. 25. Особливо небезпечні інфекції: сепсис, чума, туляремія, бруцельоз, сибірка. СНІД. Заходи профілактики та наслідки захворювань.

Перелік практичних навичок до іспиту

1. Описати макропрепарат:

1. Гангрена стопи. 2. Геморагічний інфаркт легені. 3. Камені жовчного міхура. 4. Пристінковий тромб аорти. 5. Крововилив у мозок. 6. Фібринозний перикардит. 7. Гнійний лептоменінгіт. 8. Первинний туберкульозний комплекс. 9. Фіброзно-кавернозний туберкульоз легенів. 10. Флегмонозний апендицит. 11. Рак шлунку. 12. Меланобластома шкіри. 13. Атеросклероз аорти. 14. Крупозна пневмонія. 15. Хронічна виразка шлунку. 16. Черевний тиф. 17. Інфаркт міокарда. 18. Дифтерія зівя.

2. Описати мікропрепарат:

4. Тромбофлебіт. 7. Геморагічний інфаркт легені. 22. Емфізема легені. 36. Гіаліноз судин селезінки. 38. Амілоїдоз селезінки (сагова / сальна). 43. Ожиріння серця. 44. Жирова дистрофія печінки. 67. Печінка при механічній жовтяниці. 75. Туберкульозний лімфаденіт. 86. Фібринозний / фібринозно-гнійний перикардит. 90. Крупозна пневмонія. 94. Дифтерія гортані. 97. Кардіосклероз постінфарктний / інтерстиційний. 165. Папілома шкіри. 169. Плоскоклітинний зроговілий рак шкіри. 184. Інфаркт міокарду. 194. Швидкопрогресуючий (із півмісяцями) гломерулонефрит. 201. Туберкульозне вогнище, що зажило (вогнище Гона). 207. Хронічна виразка шлунку. 208. Флегмонозний

апендицит. 229. Залишки абортів.

3.3. Контрольні питання.

Теоретичні питання:

1. Некроз, клініко-морфологічні форми. 2. Види артеріального повнокров'я. 3. Види венозного повнокров'я. 4. Тромбоз, види тромбів. 5. Тромбемболія, її види. 6. Види ексудативного запалення. 7. Види проліферативного запалення. 8. Види загоєння ран. 9. Відмінності доброякісних і злоякісних пухлин. 10. Пухлини з епітелію (добро-і злоякісні). 11. Пухлини з власне сполучної тканини (добро-і злоякісні). 12. Атеросклероз, клініко-морфологічні форми. 13. Ішемічна хвороба серця, класифікація. 13. Гіпертонічна хвороба, клініко-морфологічні форми. 14. Крупозна пневмонія. 15. Хронічний гастрит. 16. Виразкова хвороба шлунку та 12-палої кишки. 17. Акромегалія. 18. Черевний тиф. 19. Дифтерія. 20. Скарлатина. 21. Туберкульоз. Сепсис.

Практичні навички:

1. Описати макропрепарат:

1. Гангрена стопи. 2. Фібринозний перикардит. 3. Флегмонозний апендицит. 4. Меланобластома шкіри. 5. Атеросклероз аорти. 6. Хронічна виразка шлунку. 7. Первинний туберкульозний комплекс.

2. Описати мікропрепарат:

4. Тромбофлебіт. 22. Емфізема легені. 44. Жирова дистрофія печінки. 75. Туберкульозний лімфаденіт. 184. Інфаркт міокарду. 207. Хронічна виразка шлунку. 208. Флегмонозний апендицит. 229. Залишки абортів.

3.4. Індивідуальні завдання

Оцінювання індивідуальних завдань здобувача освіти здійснюється за виконання завдань викладачем:

- доповідь реферату на практичному занятті 0-2 бали;
- доповідь з презентацією на практичному занятті 0-3 бали,
- доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей 0-5 балів;

Бали за індивідуальні завдання здобувача освіти (загалом не більше 10 балів) можуть додаватися як заохочувальні додаткові бали до підсумкового балу за поточну навчальну діяльність, розраховану з використанням таблиці 2 і входять в склад оцінки з освітнього компоненту.

3.5. Правила оскарження оцінки

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_control.pdf

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Здобувачі освіти зобов'язані систематично опановувати теоретичні знання та практичні навички, що передбачені навчальною програмою з освітнього компоненту; завжди мати охайний зовнішній вигляд (білий халат, шапочка); вимикати мобільні пристрої під час проведення практичних занять та лекцій; виконувати правила внутрішнього розпорядку ХНМУ.

Під час занять дозволяється: залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача; пити безалкогольні напої; фотографувати слайди презентацій; брати активну участь у ході заняття; заборонено: їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження); палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби; нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу; грати в азартні ігри; наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території); галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять. Не допускаються запізнення здобувачів освіти на практичні заняття та лекції. Під час лекційного заняття здобувачам освіти рекомендовано вести конспект заняття та зберігати

достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора – це абсолютно нормально. Практичні заняття передбачають активну участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі освіти мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі: повага до колег, толерантність до інших та їхнього досвіду, сприйнятливість та неупередженість, здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента, ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів, я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції, обов'язкове знайомство з першоджерелами. Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів освіти очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Відвідування практичних занять та лекцій є обов'язковим. Пропуски практичних занять відпрацьовуються викладачу групи або черговому викладачу. Прийом відпрацювань та консультації проводяться щоденно з 15⁰⁰ до 17⁰⁰ та по суботах згідно до «Положення про порядок відпрацювання здобувачами освіти навчальних занять» від 07.12.2015 № 415. Пропущені лекції відпрацьовуються лекторові або викладачу групи шляхом написання реферату та усної відповіді на питання з теми пропущеної лекції.

Підчас проведення практичного заняття староста групи призначає чергового здобувача, який повинен перед початком заняття забезпечити групу мікроскопами та мікропрепаратами відповідно до теми заняття та є відповідальним за чистоту і порядок в учбовій кімнаті та збереження обладнання, мікро- та макропрепаратів. При проведенні заняття онлайн на платформі Microsoft Teams або Google Meet здобувачі освіти мають завчасно приєднатись до конференції з увімкненою відеокамерою та мікрофоном з будь-якого доступного електронного пристрою (ПК, планшет, смартфон).

Підчас проведення контролю знань здобувачів освіти не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном чи іншими електронними пристроями.

Здобувачі освіти з особливими потребами повинні попередити викладача до початку занять, на прохання здобувача це може зробити староста групи. Якщо у здобувача виникнуть будь-які питання, він може його завжди вирішити перш за все з викладачем або завучем кафедри, якщо це потрібно.

Охорона праці:

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Кафедра патологічної анатомії підтримує нульову толерантність до плагіату. Від здобувачів освіти очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

- Наказ №305 від 27.08.19 р. щодо організації навчально-виховного процесу в ХНМУ
- Кодекс академічної доброчесності ХНМУ.
- Наказ № 165 від 02.07.2020 р. про заходи з розвитку системи академічної доброчесності в ХНМУ.
- Положення про академічну доброчесність.
- Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ.
- Рекомендації Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.
- Закон України «Про освіту», стаття 42.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Патоморфологія: нац. Підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна та ін., за ред. В.Д. Марковського, В.О.Туманського. — К.: ВСВ «Медицина». 2015 — 936с., кольор.вид. ISBN 978-617-505-450-5
2. Кумар В. Основи патології за Роббінсом : пер 10-го англ. вид. : у 2 т. / Віней Кумар, абдул К. Аббас, Джон К. Астер та ін.; наук. ред. пер. проф.: І. Сорокіна, С. Гичка, І. Давиденко. — К. : ВСВ “Медицина”, 2024. — VIII, 895 с.

Допоміжна

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня, О.К. Прилуцький // ВДНЗУ «УМСА». — Полтава, 2018. — 208 с.
2. Струков А.І. Патологічна анатомія: підручник : пер. з рос. / А.І. Струков, В. В. Серов. - 4-е вид.. - Х. : Факт, 2004. - 864 с.
3. Histology for Pathologists/ ad. Stacey E. Mills – Philadelphia – Baltimore - New York – London – 2020 – 1320p.
4. Pathological anatomy. Atlas of gross specimens: Part 1. General pathological processes: Study guide / А. М., Romaniuk, L. I. Karpenko, R. A. Moskalenko, et al. – Sumy : Sumy State University, 2016. – 159 p.
5. Pathological anatomy. Atlas of Macropreparations. Part 2. Pathology of Different Organs and Systems: study guide / А. М., Romaniuk, R. A. Moskalenko, L. I. Karpenko, et al. – Sumy : Sumy State University, 2018. – 203 p.

Інформаційні ресурси

1. Послання на сторінку освітнього компоненту в MOODLE <https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=429>
2. Центр тестування – база ліцензійних тестових завдань «Крок-1»
3. <http://library.med.utah.edu/WebPath/webpath.html>
4. <http://www.webpathology.com/>
5. web-сайт Наукової бібліотеки ХНМУ <http://libr.knmu.edu.ua>
Сторінка дисципліни в системі Moodle: <https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=429>

ІНШЕ

- Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_sex.pdf
- Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/01/polog_ad.pdf
- Порядок проведення занять з поглибленого вивчення здобувачами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану
6. https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/poriad_pogl-vyv_dysc.pdf
- Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/pol_komis_ad.pdf
- Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_neform_osv22.pdf
- ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА:
<https://knmu.edu.ua/vstupna-kampaniya/umovy-dostupnosti-navchannya-dlya-osib-z-osoblyvymy-potrebamy/>
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/02/polog_org_incl-suprov.pdf

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:

<https://knmu.edu.ua/akademichna-dobrochesnist/>

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/pol_komis_ad.pdf